

Návrh Strategického rámca Stratégie CLLD OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“ – návrh na pripomienkovanie

Zámer vypracovať stratégiu CLLD pre obdobie 2014 – 2020 vychádza z miestneho partnerstva medzi občianskym, podnikateľským a verejným sektorom. Stratégia CLLD MAS TD je spracovaná za účelom rozvoja územia najmä: zvyšovania kvality života obyvateľov, sieťovania aktívnych subjektov, podpory inovatívnych riešení vo vidieckom prostredí, podpory udržateľnosti a rastu zamestnanosti a podpory trvalo udržateľných prístupov. Stratégia CLLD zohľadňuje vnútorné a vonkajšie možnosti a obmedzenia, ktoré partnerstvo vníma v rámci sebareflexie, zohľadňuje ciele Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, ciele Integrovaného regionálneho programu 2014 – 2020 a stratégie EU 2020.

Kľúčovým princípom v príprave stratégie CLLD je trvalá udržateľnosť a inteligentný rast vo všetkých aspektoch:

- Prepájanie – sieťovanie, vzájomná tolerancia a rešpekt vo všetkých oblastiach kvality života (ekonomická, sociálna, environmentálna)
- Strategické plánovanie – strategické myslenie a zvažovanie dlhodobých dôsledkov
- Vnímanie obmedzení, možností a vyčerpanosti zdrojov
- Predvídanie možných rizík, ich eliminácia a predchádzanie ohrozeniam
- Komplexné vnímanie kvality života v regióne – nielen materiálne, ale aj kultúrne, estetické, duchovné a iné hodnoty
- Sociálna rovnováha, solidarita a spravodlivosť - rovnosť príležitostí pre všetkých
- Zapojenie všetkých skupín obyvateľstva naprieč širokým spektrom bez rozdiel, diskriminácie, či iných obmedzení (zapojenie marginalizovaných skupín je samozrejmosťou)
- Zapojenie lokálneho, regionálneho, nadregionálneho a nadnárodného rozmeru v adekvátnych vzťahoch a prepojeniach a patričnej miere

Strategický rámec (vízia, strategické ciele, strategické priority a špecifické ciele) vychádzajú z analytickej časti, pričom rešpektujú a zohľadňujú ciele Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020, ciele Integrovaného regionálneho programu 2014 – 2020 a stratégie EU 2020. Stratégia CLLD MAS TD je zameraná na využitie miestnych potenciálov so zameraním na trvalo udržateľný rozvoj a rast spojený s udržiavaním a tvorbou novej zamestnanosti integrovanými opatreniami s využitím čo najväčšej inklúzie a inovácií. Prierezovo strategický rámec zohľadňuje potreby miestnych komunít, špecifické potreby územia a kladie dôraz na doplnkovosť medzi PRV a IROP.

Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia vyjadruje predstavu obyvateľov a strategických aktérov z územia OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina o tom, kam by sa mal mikroregión v najbližších rokoch posúvať. Vízia zohľadňuje potreby a príležitosti, ale aj ohrozenia vyplývajúce z analytickej časti a SWOT analýzy. Na základe vykonaných analytických činností a strategického plánovania v MAS vyplývajúceho zo spomínaných stretnutí v rámci prípravy stratégie CLLD bola v spolupráci so širokým spektrom aktérov v území zadaná nasledovná vízia:

Vízia OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“ do roku 2023 :

„Územie miestnej akčnej skupiny bude atraktívnejším prostredím pre život s vyššou ponukou služieb pre obyvateľstvo, vyššou mierou podnikateľsky aktívnych obyvateľov a poľnohospodárov pri zachovávaní a tvorbe nových pracovných miest a zamestnanosti s využitím trvalo udržateľných postupov a inovácií.“

Na základe spoločného strategického plánovania: výberu potrieb, výberu rozvojových priorít a očakávaní, ktoré reflektujú žiaduce kvalitatívne realisticky merateľné zmeny v území dosiahnuteľnej do roku 2023 bol ako konkretizácia vízie stanovený strategický cieľ:

Strategický cieľ OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“ do roku 2023:

„Zlepšenie využívania miestneho prírodného a kultúrneho potenciálu, infraštruktúry a ľudských zdrojov pre trvalo udržateľný rozvoj MAS prostredníctvom zlepšovania životného prostredia podpory podnikania a spolupráce.“

Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Stanovenie priorít

Výber strategických (rozvojových) priorít vychádza z interaktívneho zostavenia SWOT analýzy (vychádzajúcej zo stretnutí) a hlavne analýzy potrieb a problémov, realizovanej na stretnutí zástupcov všetkých troch sektorov územia OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“. Pri definovaní strategických priorít sa vychádzalo z definovaných problémov územia. Hlavným cieľom pri tomto procese bolo stanoviť kľúčové problémy a priradiť k nim tie najadekvátnejšie priority, na ktoré budú nadväzovať opatrenia a jednotlivé aktivity viažuce konkrétne zdroje. Stanovenie priorít prebehlo ako výstup z predošlých stretnutí v území na spoločnom stretnutí **prípravnej skupiny pre stratégiu CLLD**. Na základe identifikácia

potrieb ako dobudovanie a rozvoj infraštruktúry, podpora podnikania, služieb a aktivít v cestovnom ruchu, podpora poľnohospodárov a starostlivosti o krajinu, spolupráce, sieťovania a zachovávaní kultúrneho dedičstva boli identifikované nasledovné priority a k nim prislúchajúce špecifické ciele a konkrétne opatrenia.

Strategické (rozvojové) priority OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“:

- STRATEGICKÁ PRIORITA 1:

Zlepšenie a skvalitnenie stavu infraštruktúry a životného prostredia

- STRATEGICKÁ PRIORITA 2:

Podpora podnikania a rozvoj miestnych služieb, cestovného ruchu a poľnohospodárstva

- STRATEGICKÁ PRIORITA 3:

Rozvoj a podpora vzájomnej spolupráce a participácie obyvateľov na miestnom rozvoji informovanosti a zachovávaní kultúrneho a prírodného dedičstva

Stanovenie špecifických cieľov a ich priradenie k prioritám

Priradenie špecifických cieľov k strategickým prioritám:

STRATEGICKÁ PRIORITA 1: Zlepšenie a skvalitnenie stavu infraštruktúry a životného prostredia

Špecifický cieľ 1: Podpora miestneho rozvoja, infraštruktúry a zlepšovania životného prostredia v komunitách

STRATEGICKÁ PRIORITA 2: Podpora podnikania a rozvoj miestnych služieb, cestovného ruchu a poľnohospodárstva

Špecifický cieľ 2: Podpora podnikania a zamestnanosti pri zachovávaní trvalo udržateľného rozvoja a starostlivosti o krajinu

STRATEGICKÁ PRIORITA 3: Rozvoj a podpora vzájomnej spolupráce a participácie obyvateľov na miestnom rozvoji informovanosti a zachovávaní kultúrneho a prírodného dedičstva

Špecifický cieľ 3: Rozvoj spolupráce, informovanosti a participácie na miestnom rozvoji a zachovávaní miestneho dedičstva

Stanovenie opatrení a ich priradenie k špecifickým cieľom

Priradenie jednotlivých opatrení k špecifickým cieľom:

STRATEGICKÁ PRIORITA 1: Zlepšenie a skvalitnenie stavu infraštruktúry a životného prostredia

Špecifický cieľ 1: Podpora miestneho rozvoja, infraštruktúry a zlepšovania životného prostredia v komunitách

Pre udržateľný rozvoj je nevyhnutné zabezpečiť kvalitnú infraštruktúru, miestne služby a životné prostredie. 31 408 obyvateľov MAS TD musí byť súčasťou miestneho rozvoja, preto je potrebné pre nich vytvárať čo najlepšie podmienky pre život aby nedochádzalo k odchodu produktívnych ľudí a zároveň dochádzalo k prirodzenému „zmlaďovaniu“ územia a generačným výmenám a kontinuite. V rámci SWOT bolo identifikované silné prostredie komunitných aktivít, špecifických rázovitých prejavov a kultúrno- historického potenciálu. Mikroregión je výhodne strategicky napojený na dôležité trasy, vo viacerých oblastiach boli však identifikované nevyhovujúce pomery a zlý stav, budov, komunitných a verejných priestorov, či infraštruktúry, vrátane turistickej. Územie MAS je z veľkej miery pokryté lesmi, z ktorých značná časť náleží k Národnému Parku Malá Fatra, čo v značnej miere obmedzuje ich hospodárske využitie a predurčuje ich funkciu na relaxačnú, rekreačnú a náučnú.

Napĺňaním priority číslo 1 dôjde k napĺňaniu potrieb:

- ***Dobudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry , zlepšenie dostupnosti sídel***
- ***Zlepšenie infraštruktúry slúžiacej pre miestne komunitné aktivity***
- ***Zlepšenie turistickej a rekreačnej infraštruktúry***
- ***Sanácie čiernych skládok, zlepšenie starostlivosti o čistotu v obciach a krajine***
- ***Podpora tradičných remesiel, zlepšenie stavu miestnych pamiatok, turistickej infraštruktúry, zvýšenie úrovne prezentácie mikroregiónu***

Sekundárne sa podporia aj potreby:

- ***Podpora tradičných remesiel, zlepšenie stavu miestnych pamiatok, turistickej***
- ***Zvýšenie ponuky miestnych služieb v komunite***
- ***Zvýšenie povedomia o hodnotách vidieckej krajiny, zvýšenie záujmu obyvateľov o starostlivosť o krajinu infraštruktúry, zvýšenie úrovne prezentácie mikroregiónu***
- ***Zvýšenie motivácie k estetizácii a udržiavaniu čistoty v obciach***

Špecifický cieľ 1: Podpora miestneho rozvoja, infraštruktúry a zlepšovania životného prostredia v komunitách

Opatrenia PRV 2014 -2020

➤ Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach

- **Opatrenie 1.1:** Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (**PRV 7.2**)
- **Opatrenie 1.2:** Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry(**PRV 7.4**)
- **Opatrenie 1.3:** Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (**PRV 7.5**)

➤ Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov

- **Opatrenie 1.4:** Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov(**PRV 8.5**)

Aktivity Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020

➤ Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

- **Opatrenie 1.5 rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach (IROP 5.1.2)**
  - ❖ *dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel*
    - výstavba, modernizácia a rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk na linkách prepájajúcich obec s mestom
  - ❖ *sociálne služby a komunitné služby*
    - zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálne – technického vybavenia
    - zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb
    - rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb
    - infraštruktúra komunitných centier

Investície realizované v rámci tohto špecifického cieľa (infraštruktúra – miestna, komunitná, turistická) budú mať pre obyvateľov a návštevníkov regiónu vplyv v podobe zlepšenia

miestnej infraštruktúry, ktorú využívajú a je nevyhnutným predpokladom pre miestna rozvoj. Skvalitnením miestnej infraštruktúry stratégia prispeje k zlepšeniu životného prostredia a prostredia nevyhnutného pre komunitný rozvoj a spolu s využitím obnoviteľných zdrojov energie tak vytvorí lepšie predpoklady pre miestny ekonomický rozvoj založený na efektívnom využívaní endogénnych zdrojov (inkluzívny rast). Mikroregión je významnou turistickou destináciou, preto vyvstáva potreba investície do budovania turistickej infraštruktúry, čo spolu s rozvojom miestnych služieb bude prispievať k celkovému zvýšeniu jej kvality, zvýšeniu miestnych špecifických turistických služieb a tým aj prílevu turistov do územia, a v konečnom dôsledku zlepšeniu ekonomického príjmu obcí, obyvateľov a podnikateľov. V súvislosti s potrebou zlepšovania životného prostredia bude podpora smerovaná aj pre zvyšovanie environmentálnej hodnoty lesov, najmä čo sa týka zlepšenia občianskej a poznávacej infraštruktúry a hniezdných príležitostí pre vtáky, respektíve zvyšovania biodiverzity. Viac ako polovicu územia MAS TD predstavujú lesy, ktoré okrem svojej hospodárskej funkcie tvoria plnia najmä rekreačnú a relaxačnú funkciu, čo zohľadňuje aj nastavenie opatrenia smerom k občianskej a poznávacej infraštruktúre.

Príspevok k prierezovým cieľom PRV 2014 - 2020

Inovácie - týkajú sa najmä novej - kvalitnejšej , infraštruktúry a zároveň verejných služieb v obciach . Inovácie sú základným princípom metódy LEADER a CLLD. Opatrenia ponúkajú konečným prijímateľom realizovať mnohé ciele a inovatívne operácie (napríklad budovanie turistickej infraštruktúry). Inovatívna je aj možnosť spájania občianskej poznávacej infraštruktúry v mikroregióne s priamym zlepšovaním environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov(hniezdne príležitosti pre vtáctvo).

Životné prostredie – všetky aktivity musia byť šetrné voči životnému prostrediu a musia byť v súlade s cieľmi EURÓPA 2020 v environmentálnej oblasti, budovaním občianskej a poznávacej infraštruktúry dôjde k zvyšovaniu environmentálnej hodnoty lesov, taktiež k podpore zvyšovania biodiverzity.

Príspevok k špecifickým cieľom IROP

- *špecifický cieľ č. 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.*

Prirodzené väzby a prepojenia medzi mestom a vidiekom ako napríklad doprava, dochádzka do práce, preprava tovarov, rekreácia, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a iné sú v mikroregióne zadané smerom ku krajskému mestu Žilina, menším prirodzenými

centrami sú v území obce Varín, Terchová a Zázrivá (posledné dve menované sú prirodzenými centrami roztrateného kopaničiarskeho osídlenia). Opatrenia zohľadňujú potreby prepojenia centier a zázemí najmä podporou budovania verejnej infraštruktúry a služieb.

STRATEGICKÁ PRIORITA 2: Podpora podnikania a rozvoj miestnych služieb, cestovného ruchu a poľnohospodárstva

Špecifický cieľ 2: Podpora podnikania a zamestnanosti pri zachovávaní trvalo udržateľného rozvoja a starostlivosti o krajinu

Zlepšovanie ekonomického rozvoja na území OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“ je jednou z nosných priorít a jedným z nosných cieľov stratégie CLLD. SWOT analýza preukázala vysokú mieru ekonomicky aktívnych obyvateľov, najmä malých a stredných podnikateľov(mimo nadnárodných investícií) , ktorí tvoria kostru miestnej udržateľnej ekonomiky. Je nevyhnutné podporovať udržiavanie a tvorbu pracovných miest, taktiež poskytovanie miestnych služieb, špecifických služieb v cestovnom ruchu a poľnohospodárske a agroturistické aktivity. Mikroregión terchovskej doliny má vzhľadom na svoju strategickú polohu a dobré napojenie na dopravnú sieť, blízkosť krajského mesta Žilina, dostatok ekonomicky aktívnych občanov kvalitný ľudský potenciál dobré východisko pre rozvoj podnikania a zamestnanosti. V mikroregióne je potreba podporovať miestne služby, podnikateľské aktivity najmä v oblasti malého a stredného podnikania – remeslá, služby, špecifické a doplnkové služby pre turistov. Je nevyhnutné sa zamerať na miestne špecifiká, posilňovanie konkurencieschopnosti, marketingovej prezentácie inovácií, nových technológií a produktov. V oblasti poľnohospodárstva podhorský a horský špecifický región determinujú drsnejšie klimatické a pôdne pomery, preto je indikované najmä zameranie na špeciálnu rastlinnú a najmä živočíšnu výrobu. Z hľadiska napojenosti, kontinuity, generačnej výmeny a zachovávaní miestneho dedičstva je vhodné podporovať aj transformáciu voľnočasových remeselných výrob na trvalo udržateľné podnikateľské aktivity. Je potrebné podporovať predaj z dvora a miestnych producentov ako príležitosť pre podporu miestnych produktov (zariadenia cestovného ruchu, reštaurácie a podobne).

Napĺňaním priority číslo 2 dôjde k napĺňaniu potrieb:

- ***Podpora tradičných remesiel, zlepšenie stavu miestnych pamiatok, turistickej infraštruktúry, zvýšenie úrovne prezentácie mikroregiónu***

- *Zvýšenie počtu poľnohospodárov, SHR, mladých poľnohospodárov*
- *Zlepšenie motivácie podnikat' v poľnohospodárstve a na vidieku, posilnenie finančnej podpory*
- *Podpora špecifických, inovatívnych a doplnkových služieb voči existujúcim najmä v cestovnom ruchu*
- *Podpora existujúcich podnikateľských subjektov pri tvorbe, zachovávaní pracovných miest a činnosti*
- *Zvýšenie povedomia o možnostiach hospodárenia na vidieku, podpora poľnohospodárov, rodinných fariem a mikropodnikov*

Sekundárne sa podporia aj potreby:

- *Zlepšenie využívania miestneho potenciálu pre rozvoj podnikania a cestovného ruchu, zvýšenie medzisektorovej spolupráce*

Opatrenia PRV 2014 -2020

➤ **Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti**

- **Opatrenie 2.1:** Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (**PRV6.1**)
- **Opatrenie 2.2:** Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (**PRV 6.3**)
- **Opatrenie 2.3:** Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (**PRV 6.4**)

Aktivity Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020

➤ **Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií**

- **Opatrenie 2.4** **zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (IROP 5.1.1)**
  - A) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest,
  - B) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstarávacej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb
  - C) podpora marketingových aktivít

D) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností

Pre poľnohospodárov v mikroregióne terchovskej doliny je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízky príjmy v porovnaní s ostatnými regiónmi SR, pričom potenciál obhospodarovaných plôch je obmedzený najmä z hľadiska špecifických podmienok podhorskej a horskej krajiny, čo značne limituje poľnohospodársku výrobu a možné činnosti. Situácia v sektore kopíruje celoslovenské trendy pričom padá produkcia mlieka, hovädzieho aj hydinového mäsa na úkor zvyšujúcej sa rastlinnej výroby. Mikroregión má značné limity vo využívaní poľnohospodárskej pôdy najmä v oblasti živočíšnej výroby, čo sa odzrkadľuje aj na zníženej krajínovtvorbe a ponuke miestnych produktov. V súvislosti s diverzifikáciou vyvstáva potreba zvyšovania ponuky špecifických agroturistických služieb – mikroregión nemá dostatok podobných služieb pre turistov. Navrhované opatrenia majú za cieľ podporiť existujúcich poľnohospodárov s cieľom zabezpečenia prístupu k zdrojom financovania a nadväzne podpory konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov, taktiež umožniť generačnú výmenu v sektore podporou mladých poľnohospodárov, podporiť diverzifikáciu smerom najmä k špecifickej agroturistickej ponuke a službám pre špecifické cieľové skupiny (deti, seniori, osoby so špecifickými potrebami). Väčšina navrhovaných opatrení má za cieľ vytvárať nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne pre mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.

Príspevok k prierezovým cieľom PRV 2014 – 2020

Inovácie - týkajú sa zapojenia nových – mladých poľnohospodárov, podpora aktivít, ktoré sú v regióne nedostatkové až absentujúce - agroturistika. Inováciou je prepojenie poľnohospodárskych aktivít so zvýšením starostlivosti o krajinu- krajínovtvorbou. Inovácie sú základným princípom metódy LEADER a CLLD.

Životné prostredie – všetky aktivity musia byť šetrné voči životnému prostrediu a musia byť v súlade s cieľmi EURÓPA 2020 v environmentálnej oblasti. Podporou poľnohospodárskej činnosti dôjde zároveň k zvýšeniu využívania miestneho prírodného prostredia a zároveň aj k zvýšeniu krajínovtvorby, ktorá je pre nízku úroveň hospodárenia v regióne slabá.

Príspevok k špecifickým cieľom IROP

- *špecifický cieľ č. 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií*

Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Pre trend vidieckej zamestnanosti posledných rokov je typický pokles zamestnanosti v primárnom a sekundárnom sektore, naopak vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore naznačuje dynamickejší nárast (výrazný rastový potenciál). V oblasti zamestnanosti a sociálnej súdržnosti sú problémovými oblasťami miera nezamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť, zamestnávanie osôb tesne pred dôchodkom a príslušníkov marginalizovaných komunít.

Pre mikroregión terchovskej doliny je charakteristický nárast počtu podnikateľských subjektov, pričom na jednej strane sa jedná o veľké nadnárodné investície, na druhej strane väčšinou o menšie, alebo stredné podniky s nižšou ekonomickou silou. Mikroregión terchovskej doliny má výrazný potenciál v rozvoji služieb v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, spojeného najmä s využívaním miestnych zdrojov (príroda- NP Malá Fatra, špecifická horská a podhorská zachovaná kultúrna krajina, architektúra, a miestne pamiatky). Podpora z IROP v rámci stratégie CLLD k podpore špecifického cieľa 2 bude orientovaná na trh práce v mikroregióne terchovskej doliny s dopadom na rast udržateľných pracovných miest bez ohľadu na sektor, alebo odvetvie mimo podpory subjektov oprávnených v rámci podpory opatrení PRV SR 2014 – 2020.

STRATEGICKÁ PRIORITA3: Rozvoj a podpora vzájomnej spolupráce a participácie obyvateľov na miestnom rozvoji informovanosti a zachovávaní kultúrneho a prírodného dedičstva

Špecifický cieľ 3: Rozvoj spolupráce, informovanosti a participácie na miestnom rozvoji a zachovávaní miestneho dedičstva

V rámci SWOT analýzy a analytických údajov vyplynula potreba budovania partnerstva a zdokonaľovania zručností a schopností jednotlivých aktérov v území, taktiež potreba kvalitného manažmentu implementácie Stratégie CLLD OZ „Partnerstvo pre MAS Terchovská dolina“. Proces riadenia MAS je sám o sebe inovatívny a zahŕňa v sebe mnohé operácie aktivity a činnosti (školenia, tréningy, výmenu skúseností, a podobne). Zo SWOT analýzy vyplynula potreba zvyšovania informovanosti prijímateľov a motivácie k podnikaniu na vidieku a v poľnohospodárstve, MAS sa rozprestiera na rozlohách rôznych chránených areálov a sústav NATURA 2000, kde je nevyhnutné znižovať riziká poveternostných vplyvov a najmä podporovať trvalo - udržateľné a citlivé hospodárenie. Nevyhnutným predpokladom pre napĺňanie týchto cieľov je dostatočná informovanosť a ukážky dobrej praxe a demonštračné aktivity.

Napĺňaním priority číslo 3 dôjde k napĺňaniu potrieb:

- *Podpora tradičných remesiel, zlepšenie stavu miestnych pamiatok, turistickej infraštruktúry, zvýšenie úrovne prezentácie mikroregiónu*
- *Zlepšenie motivácie podnikat' v poľnohospodárstve a na vidieku, posilnenie finančnej podpory*
- *Zlepšenie využívania miestneho potenciálu pre rozvoj podnikania a cestovného ruchu, zvýšenie medzisektorovej spolupráce*
- *Zvýšenie povedomia o možnostiach hospodárenia na vidieku, podpora poľnohospodárov, rodinných fariem a mikropodnikov*
- *Rozvoj spolupráce siet'ovania, podpora aktívnych partnerstiev, zlepšenie motivácie subjektov pre spoluprácu*
- *Zvýšenie miery spolupráce záujmových združení, organizácií a jednotlivcov či spolupracujúcich skupín*
- *Zvýšenie informovanosti a záujmu verejnosti o angažovanie vo vidieckom priestore*
- *Zvýšenie povedomia o hodnotách vidieckej krajiny, zvýšenie záujmu o inovatívne a autentické prezentácie miestneho dedičstva*

Sekundárne sa podporia aj potreby:

- *Zvýšenie počtu poľnohospodárov, SHR, mladých poľnohospodárov*

Opatrenia PRV 2014 -2020

➤ **Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou)**

- **Opatrenie 3.1** Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny **(PRV 19.3)**
- **Opatrenie 3.2** Podpora na prevádzkové náklady a oživenie **(PRV 19.4)**

➤ **Prenos znalostí a informačné akcie**

- **Opatrenie 3.3** Podpora na demonštračné činnosti a informačné akcie **(PRV 1.2)**

Aktivity Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020

➤ **Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií**

- **Opatrenie 3.4 financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením a uskutočňovania stratégií CLLD 5.1.1**

A) **personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie),**

- B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod. okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD,
- C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadnutí národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS,
- D) finančné náklady (napr. bankové poplatky),
- E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS).

Potreba budovania a ďalšieho rozvoja medzisektorovej spolupráce a informovanosti vyplýva zo samotnej podstaty prístupu LADER. V rámci činností animácie stratégie CLLD je mnoho informačných a sieťovacích aktivít, ktoré sa priamo dotýkajú napĺňaniu cieľov stratégie v rámci jednotlivých opatrení. Kvalitná animácia je nevyhnutným predpokladom pre napĺňanie samotného prístupu LEADER a tým aj napĺňania cieľov stratégie CLLD, PRV 2007 -2013. Špecifické je postavenie projektov spolupráce, ktoré nepriamo prispievajú k fokusovým oblastiam špecifickými aktivitami zameranými na miestne komunity, ktorými dopĺňajú aktivity naplňajúce hlavné fokusové oblasti. Prostredníctvom manažmentu – kancelárie MAS bude partnerstvo riadiť proces implementácie, prostredníctvom projektov spolupráce bude prispievať k budovaniu zručností, inovácií, výmeny skúseností a novým riešeniam.

Príspevok k prierezovým cieľom PRV 2014 – 2020

Inovácie - týkajú sa najmä implementácie opatrení 19.3 a 19.4, pričom prostredníctvom aktivít zameraných na oživenie stratégie dôjde k posilneniu sieťovacieho medzisektorového princípu . Samotný charakter aktivít v rámci chodu MAS je vysoko inovatívny, pretože zabezpečuje synergiu a multiplikačné efekty v rámci celej stratégie CLLD. V rámci projektov spolupráce ich predmetom budú inovatívne témy úzko zamerané na daný mikroregión. Sieťovanie a výmena skúseností, spoločné twiningové aktivity prispievajú k celkovej inovatívnosti implementácie a synergickým efektom vyplývajúcim zo stratégie. Inovácie sú základným princípom metódy LEADER a CLLD.

Životné prostredie – všetky aktivity musia byť šetrné voči životnému prostrediu a musia byť v súlade s cieľmi EURÓPA 2020 v environmentálnej oblasti. Charakter uvedených aktivít je v značnej miere neinvestičného zamerania, pričom v sebe integruje prezentáciu miestneho

dedičstva a prírodných a environmentálnych hodnôt. Prípadné investičné aktivity vyplývajúce z opatrení budú realizované so zvýšeným dôrazom na ochranu životného prostredia.

Príspevok k špecifickým cieľom IROP

- *špecifický cieľ č. 5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií*

Zabezpečenie fungovania a chodu miestnej akčnej skupiny je samo o sebe kľúčové pre úspešnú realizáciu stratégie CLLD. Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD je preto kľúčovou a inovatívnou investíciou zabezpečujúcou napĺňanie špecifického cieľa zvýšenia zamestnanosti a podpory podnikania a samozrejme inovácií. Prístup LEADER /miestny rozvoj vedený komunitou - CLLD sám o sebe integruje inovatívne postupy, princípy a stratégie.

Súhrnný prehľad navrhovaného strategického rámca

Vízia		
<i>„Územie miestnej akčnej skupiny bude atraktívnejším prostredím pre život s vyššou ponukou služieb pre obyvateľstvo, vyššou mierou podnikateľsky aktívnych obyvateľov a poľnohospodárov pri zachovávaní a tvorbe nových pracovných miest a zamestnanosti s využitím trvalo udržateľných postupov a inovácií.“</i>		
Strategický cieľ		
<i>„Zlepšenie využívania miestneho prírodného a kultúrneho potenciálu, infraštruktúry a ľudských zdrojov pre trvalo udržateľný rozvoj MAS prostredníctvom zlepšovania životného prostredia podpory podnikania a spolupráce.“</i>		
Strategická priorita 1: <i>Zlepšenie a skvalitnenie stavu infraštruktúry a životného prostredia</i>		
Špecifický cieľ 1: Podpora miestneho rozvoja, infraštruktúry a zlepšovania životného prostredia v komunitách		
<p style="text-align: center;">Opatrenia PRV:</p> <p>➤ Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenie 1.1: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (PRV 7.2) • Opatrenie 1.2: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry(PRV 7.4) • Opatrenie 1.3: Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých 	<p style="text-align: center;">Opatrenia IROP:</p> <p>➤ Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach</p> <p>Opatrenie 1.5 rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach</p> <ul style="list-style-type: none"> • (IROP 5.1.2) - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel (výstavba, modernizácia a rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk na linkách prepájajúcich obec s mestom) - sociálne služby a komunitné služby (zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálne – technického vybavenia, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, rozvoj terénnych a ambulatných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier) 	Iné opatrenia

<p>rozmerov na verejné využitie (PRV 7.5)</p> <p>➤ Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenie 1.4: Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (PRV 8.5) 		
<p>Strategická priorita 2: <i>Podpora podnikania a rozvoj miestnych služieb, cestovného ruchu a poľnohospodárstva</i></p>		
<p>Špecifický cieľ: Podpora podnikania a zamestnanosti pri zachovávaní trvalo udržateľného rozvoja a starostlivosti o krajinu</p>		
<p>Opatrenia PRV:</p> <p>➤ Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenie 2.1: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (PRV6.1) • Opatrenie 2.2: Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (PRV 6.3) • Opatrenie 2.3: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (PRV 6.4) 	<p>Opatrenia IROP:</p> <p>➤ Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opatrenie 2.4 zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (IROP 5.1.1) <ul style="list-style-type: none"> A) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, B) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstarávacej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb C) podpora marketingových aktivít D) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností 	<p>Iné opatrenia:</p>

Strategická priorita 3:

Rozvoj a podpora vzájomnej spolupráce a participácie obyvateľov na miestnom rozvoji informovanosti a zachovávaní kultúrneho a prírodného dedičstva

Špecifický cieľ: Rozvoj spolupráce, informovanosti a participácie na miestnom rozvoji a zachovávaní miestneho dedičstva

<p>Opatrenia PRV:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou) • Opatrenie 3.1 Príprava a vykonávanie činností spolupráce miestnej akčnej skupiny (PRV 19.3) • Opatrenie 3.2 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (PRV 19.4) ➤ Prenos znalostí a informačné akcie • Opatrenie 3.3 Podpora na demonštračné činnosti a informačné akcie (PRV 1.2)	<p>Opatrenia IROP:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií • Opatrenie 3.4 financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením a uskutočňovaním stratégií CLLD (IROP 5.1.1) A) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie), B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod. okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, C) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadnutí národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS, D) finančné náklady (napr. bankové poplatky), E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS).	<p>Iné opatrenia: : OP LZ Cezhraničná spolupráca PL- Sk Cezhraničná spolupráca SK -CZ</p>
---	---	---